

Stöd för analys och dialog

Lika villkor i utbildning och undervisning

- Vilket universitetspedagogiskt utvecklingsarbete bedrivs i er verksamhet med fokus på lika villkor, normkritik, jämställdhet och mångfald?
  - Vilka möjligheter finns till vidareutveckling av detta arbete?

Utbildningsinnehåll och kursuppläggning

Kursplaner

- Se över formuleringar gällande syfte, lärandemål, kursinnehåll, examination etcetera i ett lika villkorsperspektiv.
  - Är de tydliga? Har de ett tillgängligt språk? Finns det risk att de på något sätt kan verka exkluderande?
  - Vissa ord är starka markörer, som genusmarkörer eller markörer av andra normer. Kan vissa grupper attraheras eller exkluderas genom de begrepp som används?

Kurslitteratur

- Hur ser fördelningen av kön och etnicitet ut i kurslitteraturen?
  - Är all litteratur skriven av vita västerländska män eller finns det en mångfald av kön och etnicitet?
  - Är både för- och efternamn med i litteraturlistan (ett sätt att synliggöra)?
  - Hur ser innehållet i litteraturen ut gällande diskrimineringsgrunderna?
  - Förekommer könsstereotypa exempel i litteraturen (som kan befästa traditionella genusmönster)?
  - Till exempel där män företrädesvis relateras till teknologier medan kvinnor förutsätts intressera sig för eller syssla exempelvis med relationsinriktade aktiviteter?
  - Förekommer stereotyper gällande etnicitet på något sätt? Det vill säga visas t. ex. enbart vita människor upp i exemplen eller förutsätts människor med olika etniska härkomster ha olika egenskaper, göra och intressera sig för olika saker, eller befinna sig i olika positioner i samhället?
  - Är exemplen heteronormativa?
    - Det vill säga förutsätts de inblandade vara heterosexuella vid exempel som rör familjebildning och sexualitet?
  - Används exempel som är nedsättande/diskriminerande eller som uttrycker ålderdomlig syn på könsidentitet, könsuttryck, och/eller andra sexuella läggningar än heterosexualitet?
- Är språket i kurslitteraturen tillgängligt för alla? Se över litteraturen avseende onödigt avancerat eller krångligt språk där det är rimligt.

Teoretiska perspektiv

- Förekommer det teoretiska perspektiv som premierar vissa perspektiv, synsätt eller sätt att förstå världen och därmed osynliggör andra?
  - Vilka osynliggjorda antaganden ligger till grund för de teoretiska perspektiv som finns i litteraturen? Kan dessa på något sätt verka exkluderande eller diskriminerande utifrån diskrimineringsgrunderna?
- Finns jämställdhetsperspektiv integrerat i era kurser och utbildningar?
  - Hur kan detta göras, eller vidareutvecklas?

Examinationsformer

- Se över aktuella examinationsformer och fundera över om det finns en risk att vissa studenter riskerar att utestängas eller missgynnas, t.ex. avseende funktionshinder, etnicitet, språk eller andra diskrimineringsgrunder.
- Vilka andra examinationsformer skulle man kunna variera med, för att skapa bästa möjliga förutsättningar för så många som möjligt?
  - Finns alternativa examinationsformer som mäter kursmålen lika bra, eller till och med bättre?
  - Inkluderas olika lärstilar (visuell-auditiv-kinestetisk-taktil)?
- Hur är tentamensfrågor formulerade med avseende på kön, etnicitet och andra diskrimineringsgrunder?

Bedömning - betygsättning

- Se över vilka kriterier som används vid bedömningar av tentamina?
  - Kan det finnas underliggande normer som kan missgynna vissa studenter när det gäller bedömning?
  - Kan det finnas eventuell *unconscious bias* (partiskhet) vid bedömning/betygsättning?
    - Får kvinnliga och manliga studenter samma betyg för likvärdig prestation? Samma fråga är även central gällande övriga diskrimineringsgrunder och andra maktordningar.

Kursutvärderingar

- Finns lika villkorsrelaterade frågor med i mallen för kursutvärderingar (i de fall man har egna lokala utvärderingar)?
  - Exempel på frågor:
    - Vad anser du om seminarieklimatet på kursen i ett lika villkorsperspektiv?
    - Hur upplever du studiemiljön i ett lika villkorsperspektiv?

Undervisningssituationer och bemötande

Språk

- Förekommer i undervisningssituationen uttalanden som utgår ifrån att alla i rummet delar vissa erfarenheter, åsikter eller livssituation?
- Används i undervisningen exempel som utmanar heteronormativa antaganden?
- Används i undervisningen nedsättande generaliseringar eller stereotypa exempel?
  - Från lärarens sida?
  - Från studenternas sida?
- Om det är studenterna som använder stereotypa och nedsättande generaliseringar, fundera över hur du som lärare kan bemöta detta.
- Hur fungerar undervisningen utifrån ett tillgänglighetsperspektiv?
  - Hur kan undervisningsmaterial anpassas till olika funktionsvariationer som t. ex. dyslexi, nedsatt syn etc?

Talutrymme

- Fördelas talutrymmet jämnt mellan studenterna, och mellan lärarna om där är flera?
  - Eller är det vissa studenter eller lärare som tar och ges mer plats och talutrymme än andra?
- Finns det några samband mellan fördelningen av talutrymme och någon/några av de sju diskrimineringsgrunderna?

- Om det är tydligt att talutrymmet mellan studenterna är ojämnt fördelat, fundera över vad du som lärare kan göra för att hantera detta och försök sprida talutrymmet mer jämnt mellan studenterna.
- Hur ser dina egna erfarenheter ut av att vara kvinna eller man? (här kan du förstås lägga till en rad andra variabler som etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuella läggning, ålder, könsidentitet eller könsuttryck).
  - Någon situation där du har tänkt att kön (eller annan/kombination av variabler) har betydelse?
  - Hur tror du att du skulle hantera denna situation om den uppstod i dag?
  - Hur skulle du vilja hantera den?

Tydliggjorda och dolda maktstrukturer och hierarkier

- Hur ser arbetet med högskolepedagogisk utveckling ur ett lika villkorsperspektiv (tillgänglighet, normkritik, jämställdhet, intersektionalitet) ut hos er?
- Vilka (om några) rangordningar/hierarkiseringar (med kopplingar till diskrimineringsgrunderna) skapas i undervisningssituationen?
  - Mellan studenterna? Mellan lärare och studenter?
  - På vilka sätt är dessa problematiska?
  - Hur kan dessa synliggöras, påverkas eller förändras?
- Vad gör ni om en kursdeltagare blir marginaliserad vid exempelvis grupparbeten?
- Hur och för vem anpassar jag gruppindelningar, uppgifter, arbetssätt och så vidare?
- Tillgodoses såväl kvinnliga som manliga studenters lärande genomgående i utbildningen?
- Synliggörs och problematiseras betydelse av kön och andra makthierarkier i utbildningen?
- Reflektera över vad i en lärares attityd som gör att man som student känner sig inkluderad (alternativt exkluderad)?
- På vilket sätt har kön betydelse i undervisningssituationen?
- Vilka möjligheter till förändring ser du när det gäller könsmedveten undervisning?
- Förekommer diskriminering/trakasserier/sexuella trakasserier eller finns det risk att sådant kan ske?
  - Finns det en samsyn kring vad som anses vara okej och vad som inte är lämpligt?
  - Finns det en jargong som kan upplevas kränkande?

Arbetsformer

- Varieras undervisningsformerna inom kursen?
  - Finns det till exempel möjlighet att inkludera fler lärstilar (visuell-auditiv-kinestetisk-taktil) i undervisningen?
- Hur gör ni gruppindelningar när det är ojämn fördelning i gruppen gällande kön, etnicitet, ålder etc?
- Vad gör ni för att underlätta kombinationen föräldraskap och studier?
  - T.ex: Hur förläggs undervisningstider och grupparbeten?
- Tas det hänsyn till högtider och liknande som står i samband med religioner och andra trosuppfattningar än kristendomens, och i så fall hur?
- Hur säkerställs medvetenhet om lika villkor hos handledare utanför universitet, t. ex. gällande praktik och VFU (verksamhetsförlagd utbildning)?